

СТРУКТУРА ТА НАПОВНЕННЯ ФРЕЙМОВОЇ МОДЕЛІ КОНЦЕПТУ *TEACHER* В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Сорочинська І. Р.

ВСТУП

Як мовні знаки культури афоризми наділені особливим статусом, оскільки в їх лаконічній формі відбивається синтез загальновідомих істин. Вони відображають взаємозв'язок лінгвістичних, філософських та психокогнітивних феноменів, а отже, здатні інтерпретувати й етнічну картину світу.

Педагогічні афоризми (далі – ПА) трактуємо як один із ключових різновидів наявних тематичних класифікацій афоризмів. Закладений у них умовивід акумулює базові судження щодо важливих етапів життя та розвитку людини: освіти, навчання та виховання. Педагогічні афоризми як об'єкти нашого дослідження є усталеними словесними формами, а в їх основу вміщений мовний концепт. Зазначимо, що є різні підходи щодо аналізу афористичних одиниць, проте дедалі частіше увага вітчизняних та закордонних вчених звернена до вивчення їх глибинної структури, що має значні передумови для використання фреймового аналізу. Саме фреймовий аналіз вважається мовознавцями одним із базових методів аналізу взаємодії когнітивних та вербальних структур. Проте в науковій літературі бракує ґрунтовних праць, присвячених аналізу фреймових моделей у межах англійських педагогічних афоризмів, що й зумовлює актуальність нашої розвідки.

Мета розвідки полягає в побудові фреймової моделі концепту *TEACHER* на матеріалі англійських педагогічних афоризмів. Для досягнення мети були поставлені та вирішені такі **завдання**: 1) здійснити огляд лексикографічних джерел щодо широти тлумачення лексеми *TEACHER*; 2) змоделювати фреймову структуру концепту *TEACHER* для корпусу англійських ПА; 3) проаналізувати складники фреймової моделі шляхом виявлення основних елементів кожного з п'яти базових фреймів; 4) визначити ключові слоти/схеми зазначеної фреймової моделі.

Методологічна база розвідки ґрунтується на методиці фреймового аналізу, що є однією з найвагоміших серед методологічного інструментарію концептуального аналізу. Фактичний матеріал комплексно репрезентують педагогічні афоризми, що відібрано

з афористичних збірок та лексикографічних фондів афористичних висловлювань (онлайн-ресурсів, зазначених у списку джерел ілюстративного матеріалу). З указаних джерел виокремлено 350 педагогічних афоризмів, з них – 230 англomовного походження.

1. Аналіз лексеми *teacher* та пудова фреймової моделі досліджуваного концепту

Дескрипція та аналіз англійських педагогічних афоризмів зумовлює виділення трьох ключових концептів: *TEACHER* / *STUDENT* / *PEDAGOGY*. Вони акумулюють головні ідентифікатори освітнього процесу: *передавання знання* (teaching) – дію виконує учитель (*TEACHER*); *отримання / набуття знання* (studying / learning) – дію виконує учень (*STUDENT*); *власне педагогічний процес* (що включає різні категорії педагогіки: education та ін¹.) – дія узагальнена поняттям *педагогіка* (*PEDAGOGY*). Запропоновані лексеми можуть виступати як суб'єктами, так і об'єктами, що здійснюють певний педагогічний вплив, або ж на них націлений цей вплив у межах фреймової моделі одного з трьох базових концептів. У межах цієї розвідки ми аналізуємо лише один із трьох базових концептів, а саме концепт *TEACHER*.

Перейдемо до розгляду актуальних дефініцій лексеми *teacher* в англomовних лексикографічних джерелах для її подальшого лінгвістичного аналізу. Зазначимо, що етимологія слова “*teacher*” (п.) походить від давньоанглійської лексеми “*teacan*” – «показувати, попереджати, переконувати»². У сучасному розумінні ця мовна одиниця сформувалась на межі XIII – XIV ст. як похідна від дієслова “*to teach*” (*навчати*) й набула значення – “*one who teaches*” (*той, хто навчає*).

Щодо аналізу лексеми *teacher* в лексикографічній літературі, то *Cambridge International Dictionary of English* включає лише одну дефініцію: *teacher* (учитель) – людина, що навчає, ознайомлює або ж виховує інших, насамперед у школі³.

Oxford Advanced Learner's Dictionary подає також лише одне визначення: *teacher* (учитель) – людина, яка навчає, насамперед, у школі⁴.

¹ Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007. 656 с.

² An Etymological Dictionary of Modern English. URL: <https://www.etymonline.com/word/teach>

³ Cambridge International Dictionary of English. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/teacher>

⁴ Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.lexico.com/definition/teacher>

Єдине трактування лексеми зазначене і в *Collins English Dictionary: teacher* (учитель) – особа, що навчає, зазвичай за спеціальністю, у школі або ж відповідному навчальному закладі⁵.

У проаналізованих словникових статтях включено й низку синонімічних одиниць до лексеми *teacher*, а саме: *professor, tutor, guide, instructor, lecturer, trainer, mentor, educator, pedagogue, schoolteacher, master / mistress, schoolmaster etc.* Перераховані мовні одиниці утворюють семантичне коло досліджуваного поняття та знаходять відображення у вибірці педагогічних афоризмів із цієї тематики. Розглянувши тлумачення лексеми *teacher* в англомовних словникових статтях доходимо висновку, що узагальненим визначенням поняття *teacher* (учитель) у межах нашого дослідження є його розуміння як особи, що здійснює процес навчання у межах певного навчального закладу.

Для подальшої дескрипції встановленого концепту *TEACHER* та побудови його фреймової структури на основі англійських ПА послуговуємось типологією фреймів С.А. Жаботинської⁶. Логіко-семіотичну модель для концепту *TEACHER* будуюмо на основі п'яти базових фреймів (*предметний, таксономічний, посесивний, компаративний, таксономічний та акціональний*), що має, відповідно, такий вигляд:

а) **предметний фрейм, що включає такі слоти:**

- *кваліфікативна схема*
[TEACHER є ТАКИЙ (якість)];
- *локативна схема*
[TEACHER існує ТАМ (місце)];

б) **акціональний фрейм:**

- *афірмативний слот:*
[TEACHER (агенс) діє на ХТОСЬ/ЩОСЬ (пацієнс/об'єкт)];
[TEACHER (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)];
[TEACHER (агенс) діє];
[TEACHER (агенс) діє для/через ЩОСЬ (ціль)];
[TEACHER (агенс) діє для/через ЩОСЬ (результат)];
[TEACHER (агенс) діє з ЩОСЬ (інструмент)];
- *зворотний слот:*
[ХТОСЬ (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)].

⁵ Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/teacher>

⁶ Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкас. університету. Сер. філол. науки.* 1998. Вип. 11. С. 12–25.

в) посесивний фрейм:

– *афірмативний слот:*

[TEACHER (власник) має ХТОСЬ/ЩОСЬ (власність)];

– *заперечний слот:*

[TEACHER (власник) немає ХТОСЬ/ЩОСЬ (власність)];

– *зворотний слот:*

[ХТОСЬ (власник) має TEACHER (власність)];

г) компаративний фрейм:

[TEACHER (референт) є як ХТОСЬ / ЩОСЬ (корелят)];

г) таксономічний фрейм:

– *афірмативний слот:*

[TEACHER є ХТОСЬ (роль)];

– *заперечний слот:*

[TEACHER (не) є ХТОСЬ (роль)];

– *зворотний слот:*

[ХТОСЬ / ЩОСЬ (індивід) є TEACHER (роль)].

2. Наповнення слотів таксономічного та компаративного фреймів

Найбільш численним за кількістю лексичних одиниць виділяємо **таксономічний фрейм**, оскільки він налічує 29 лексем, що вжиті авторами афоризмів на позначення суб'єкта педагогічного процесу – учителя (*teacher*). У межах цього фрейму встановлюємо відношення тотожності між основним агентом (*teacher*) та іншими суб'єктами, що стосуються або ж не стосуються педагогічного процесу. Відповідно до аналізу фактичного матеріалу виділяємо такі слоти таксономічного фрейму:

– афірмативний слот [TEACHER є ХТОСЬ (роль)];

– заперечний слот [TEACHER (не) є ХТОСЬ (роль)];

– зворотний слот [ХТОСЬ/ЩОСЬ (індивід) є TEACHER (роль)].

Низка одиниць (суб'єктів), що розкривають постать учителя та слугують наповненням слотів таксономічного фрейму, поділені на групи за тотожними/протилежними ознаками. Усі вони формують запропоновану нами *Рольову структуру особистості Учителя* в англомовній афористичній літературі. Розроблена класифікація представляє розгалужену та багатоаспектну сітку рольових проявів індивідуальності учителя-педагога (в англійській афористиці), що має відкриту структуру і може бути доповнена новими одиницями відповідно до опрацьованого матеріалу дослідження. У межах афірмативного/заперечного/зворотного слотів таксономічного фрейму виділяємо 8 класів, що якісно їх характеризують, але мають неоднакове кількісне наповнення. Розглянемо зазначені класи цих трьох слотів детальніше:

1) *педагогічний діяч*: (що реалізується у ПА такими лексемами: *teacher, professor, educator, schoolmaster*). Наведемо кілька прикладів: “**A teacher** affects eternity...” (Henry Adams), “**The educator** must above all understand how to wait...” (Ellen Key). Зазначимо, що структура цього слоту лише частково відповідає визначеній афірмативній схемі таксономічного фрейму, оскільки відсутній ще один базовий суб’єкт висловлювання [ХТОСЬ (роль)]. Відповідно до цього твердження одиниці “*a teacher / the educator*” трактуємо як головного агенса висловлювання, а також як роль, яку він здійснює у рамках педагогічного процесу. Усі чотири зазначені вище лексеми виокремлено з метою ідентифікації основних педагогічних ролей, що може набувати учитель у межах англійських ПА. Таким чином, здійснюємо розподіл цих лексем за частотою вживання та виділяємо опорну одиницю “*teacher*” для позначення вихідного концепту дослідження. Зазначимо, що цей слот реалізується в ПА лексемами однини та множини (*teacher/teachers, professor/professors*);

2) *персона*: (налічує 5 лексем: *person, class of men, society, man, woman*). Проілюструємо: “**A good teacher** is a determined **person**” (Gilbert Highet), “**Man** forms and educates the world, but **woman** educates **man**” (Julie Burrow). Виокремлені одиниці позначають як родові відношення у формі іменників однини (*man, woman*), так й зазначають збірні іменники (*class of men, society*). Гендерний розподіл ролі учителя представлений в англійських ПА лише з позиції перенесення цієї функції на інші суб’єкти висловлювання: “**woman / man** educates...”. Якщо ж приналежність викладацької професії до чоловічого / жіночого роду все ж наявна в англійських афористичних висловлюваннях, то вона уточнена автором у структурі афоризму за допомогою вжитих додатково займенникових форм. Наприклад: “**A teacher** affects eternity; **he** can never tell where his influence stops” (Henry Adams), де “*a teacher*” = “*he*” – особовий займенник однини, чол. роду;

3) *родина* (визначаємо наступну одиницю: *mama*). Наводимо лише один афоризм: “**Mama** was my greatest **teacher**” (Stevie Wonder). Клас *родина* можна трактувати і як складову частину попереднього класу, якщо керуватись категорією гендерного розподілу виокремлених лексичних одиниць. Відмінною характеристикою є його зворотна структура, оскільки учитель ідентифікується не як агенс дії, а як роль: [ХТОСЬ (індивід – *mama*) є TEACHER (роль)]. Недостатнє лексичне наповнення цього класу не дає змоги трактувати наведений вище авторський афоризм як узагальнене бачення ролі вчителя через призму родинних відносин в англійській афористичній думці;

4) *робітник-спеціаліст* (реалізується в лексемах *learner, doctor, mental workers, entertainer*). Складники цього класу зараховуємо також і

до наповнення компаративного фрейму (*doctor, entertainer*), але усі перелічені одиниці рівнозначно доповнюють загальну структуру особистості учителя в межах англійських ПА. Розглянемо на прикладі: “*The true teacher is a learner*” (*Elbert Hubbard*), де в афоризмі чітко відтворена будова афірмативного слоту таксономічного фрейму [TEACHER є ХТОСЬ (роль)]. Тракуємо лексичну одиницю “*a learner*” не лише як «особу, що навчається», але й як власне навчальний процес⁷. Таким чином, внутрішня структура афоризму ідентифікується нами як тотожність понять *учитель – учень*, оскільки їх ролі урівноважуються між собою. Афірмативність судження можемо відобразити схематично відношенням двох суб’єктів висловлювання: *A* (учитель) = *B* (учень). *Учень* є тою особою, що навчається, відповідно, що ж дію виконує і *учитель*: набуває знання, працює над собою, стає спеціалістом своєї галузі. Наведемо ще один приклад: “*School teachers are probably the most ignorant and stupid class of men in the whole group of mental workers*” (*Henry Louis Mencken*). У структурі цього ПА визначаємо лексичні одиниці, що також слугують наповненням класів *персона (class of men)* та *робітник-спеціаліст (group of mental workers)*. Таким чином, автор, насамперед, ототожнює учителів із групою людей (без професійної приналежності – *class of men*), а далі уточнює свою думку й зараховує їх до збірної групи працівників інтелектуальної сфери (*group of mental workers*). Відобразимо це судження схематично: [TEACHER є ХТОСЬ (роль → частина цілого)]. Інші одиниці цього класу вважаємо доцільним розглянути в межах компаративного фрейму;

5) *творча людина* (реалізується в одній одиниці: *artist*). Приклад: “*I have come to believe that a great teacher is a great artist and that there are as few as there are any other great artists*” (*John Steinbeck*). Професія вчителя-педагога – це професія творча, оскільки учитель є митцем своєї справи, творцем майбутнього. Як стверджує автор ПА, справжніх учителів зовсім мало, як і справжніх митців, що здатні створити шедеври завдяки своїй майстерності. Розглянутий нами лише один приклад наповнення цього класу репрезентує афірмативний слот таксономічного фрейму [TEACHER є ХТОСЬ (роль)]. Проте, на нашу думку, доцільним є подальше його доповнення, що можливе завдяки аналізу більшої кількості англійських ПА;

б) *метафоричний образ* (визначаємо поняття *experience, observation, love, sports*). Відмінністю цього класу є використання зворотної форми таксономічного фрейму [ЩОСЬ (об’єкт) є TEACHER

⁷ Cambridge International Dictionary of English. Lexeme *learner*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/learner>

(роль)], оскільки виділені одиниці аналізуємо з позиції агенса в межах висловлювань. Проілюструємо: “**Experience is the best of schoolmasters, only the school-fees are heavy**” (Thomas Carlyle), “**Observation more than books, experience rather than persons are the prime educators**” (Amos Bronson Alcott). Учитель (*teacher*) у цьому прикладі вжитий авторами в значенні ролі, що набувають об’єкти неживої природи (почуття, емоції, спорт). Зазначимо, що такого роду трактування постаті учителя (як об’єкта живої/неживої природи / метафоричного образу) є притаманним і українській афористичній думці;

7) *негативний образ/персонаж* (реалізується в лексемах *failure, ass, nothing*). Розглянемо приклади: “**The average schoolmaster is, and always must be, an ass**” (Henry Louis Mencken), “**Failure is a great teacher...**” (Steve Harvey). Сюди зараховуємо одиниці, що мають негативне забарвлення, але в контексті можуть мати зворотне, тобто позитивне трактування. Так, у першому афоризмі роль педагога прирівнюється до глузливого зіставлення: “*schoolmaster is ...an ass*” – “*осел / мелень / невіглас*”. Розкриття причини негативного ставлення автора вважаємо неможливим, послуговуючись лише обмеженим за обсягом афористичним висловлюванням. У другому ПА лексичну одиницю “*failure*”⁸ вважаємо за доцільне трактувати двома шляхами: 1) «*невдача / провал / неспроможність*» – тобто як ситуацію, що через невдалий розвиток приводить до набуття нових знань чи досвіду; 2) «*невдаха*» – неуспішна людина, що зазнала неодноразово поразки. Отже, залежно від вибору дефініції ми можемо висувати припущення щодо правильності вибору тлумачення афоризму загалом. Зворотна схема цього афоризму [ЩОСЬ/ХТОСЬ (об’єкт/індивід) є TEACHER (роль)] зумовлена тим, що агенсом може виступати як живий, так і неживий об’єкт дійсності залежно від трактування лексеми, а роллю залишатиметься вихідна для аналізу одиниця “*teacher*”;

8) *займенникова форма* (виокремлено такі одиниці: *I, he, they, everybody, everyone, one, anyone, who*). У цьому слоті виділяємо особові/неозначені/питальні займенники, що відповідно до авторського бачення та граматичної структури висловлювання можуть бути вжиті у значенні іменника. До цього класу зараховуємо як афірмативний, так і зворотний слот таксономічного фрейму. Проілюструємо: “**Everybody is a teacher if you listen**” (Doris Roberts), “**I am glad I was a teacher**” (John Wooden), “**A teacher affects eternity; he can never tell where his influence stops**” (Henry Adams), “**Who dares to teach must never cease to learn**” (John Colton Dana). Запропоновані афоризми розкривають більш

⁸ Cambridge International Dictionary of English. Lexeme *failure*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/failure>

суб'єктивне ставлення автора до педагогічної професії, що стосується використання саме особових займенників: *"I was a teacher"* (автор транслює особистий досвід). Використання неозначених займенників створює алюзії щодо безпосередньої причетності читача до афористичної думки: *"everybody is a teacher"* – кожен може бути, а саме стати учителем для *"тебе – you"* й додається авторська умова – *«якщо слухати»*. Велика кількість англійських ПА побудована саме з використанням займенникових форм на позначення агенса судження або ж об'єкта, на якого направлений педагогічний вплив.

Таким чином, будова таксономічного фрейму являє собою розгалужену мережу об'єктів/суб'єктів живої та неживої природи (29 лексем), що розкривають специфічні особливості постаті учителя-педагога. Особливістю будови фрейму вважаємо зміщення позиції учителя у структурі ПА (агенси – роль), а саме розкриття його особистості через рольові прояви, що набувають інші об'єкти висловлювання – зворотна схема таксономічного фрейму [ЩОСЬ/ХТОСЬ (об'єкт/індивід) є TEACHER (роль)].

На основі таксономічного фрейму будуюмо **компаративний фрейм**, що ґрунтується на зіставленні головного суб'єкта ПА (*teacher*) з іншими об'єктами/суб'єктами використовуючи зв'язку *«бути / є як»* – *«is as / like as»* й має схематичне вираження: [TEACHER (референт) є як ХТОСЬ/ЩОСЬ (корелят)]. Нами виокремлено чотири лексичні одиниці (*a doctor, a dog, nothing, an entertainer*) на основі опрацьованого фактичного матеріалу. Розглянемо приклади афоризмів для кожної з перелічених мовних одиниць:

– **a dog**: *"A professor must have a theory as a dog must have fleas"* (Henry Louis Mencken). В афоризмі поєднуються ознаки компаративного фрейму (учитель *є як* собака) та посесивного фрейму (учитель *має* теорію, як собака *має* блохи). Таким чином, викладач прирівнюється автором до тварини (зіставлення двох живих істот: *людина – тварина*);

– **a doctor**: *"A teacher must believe in the value and interest of his subject as a doctor believes in health"* (Gilbert Highet). У цьому прикладі також визначаємо ознаки як компаративного фрейму (учитель *є як* лікар), так і посесивного фрейму (учитель *має* його предмет). Автором зіставляються дві живі істоти (*людина – людина*), спираючись, насамперед, на їх професійну діяльність;

– **an entertainer**: *"A good teacher, like a good entertainer first must hold his audience's attention, then he can teach his lesson"* (John Henrik Clarke). Зазначимо поєднання ознак компаративного (учитель *як* артист) та посесивного фреймів (учитель *володіє*: увага аудиторії / його урок). Зіставлення виділених лексем зраховується нами до

ототоження двох живих істот (*людина – людина*), що ґрунтуються знову ж на професійній сфері цих осіб (педагогічна/мистецька сфера), на їх творчій складовій частині. Врівноважується зіставлення ще й вжитим якісним прикметником, що зараховується автором однаковою мірою до двох лексем: **“good teacher – good entertainer”**;

– **nothing**: *“To him and to all of us the expressly appointed schoolmaster and schoolings are as nothing”* (Thomas Carlyle). Роль учителя та роль освіти загалом (*schoolings*) трактується автором афоризму як нульова одиниця – «ніщо» (*“nothing”*⁹ – невизначений займенник, але в цьому висловлюванні вжитий у значенні іменника). Отже, зіставлення в афоризмі здійснюється щодо учителя та відсутнього предмета/об’єкта (*людина – відсутній об’єкт*).

Таким чином, схематичне відображення компаративного фрейму [TEACHER (референт) є як ХТОСЬ/ЩОСЬ (корелят)] відповідає розглянутим вище прикладам англійських ПА. Визначені чотири лексичні одиниці належать до класу як живих, так і неживих істот (*людина – людина / тварина / нульовий об’єкт*).

3. Наповнення слотів предметного, посесивного та акціонального фреймів

Щодо **предметного фрейму**, то за допомогою зв’язки «є» – *“to be”* у межах ПА афоризму виділяємо головного суб’єкта (*teacher*) та низку ознак, що його характеризують: *кількісні, якісні, буттєво-локативні, буттєво-темпоральні*¹⁰. Опрацювавши вибірку англійських ПА та перелічені ознаки, визначаємо два слоти предметного фрейму, що характеризуються такими схемами:

а) *кваліфікативна схема* [TEACHER є ТАКИЙ (якість)] – відображає якісні характеристики учителя як особи;

б) *локативна схема* [TEACHER існує ТАМ (місце)] – виділяє буттєво-локативні характеристики на позначення певного місця.

Наповнення слотів є нерівномірним, оскільки кількісно переважають якісні ознаки суб’єкта (20 лексичних одиниць), на відміну від локативних ознак (2 одиниці). Розглянемо окремо запропоновані дві схеми з відповідними прикладами.

1. Усі компоненти кваліфікативної схеми [TEACHER є ТАКИЙ (якість)] в мовленні репрезентовані різними видами прикметників, оскільки називають властивість/якість/ознаку досліджуваного суб’єкта,

⁹ Cambridge International Dictionary of English. Lexeme *nothing*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/nothing>

¹⁰ Грушак О.М. Предметний фрейм концепту LIFE в англійській афористиці. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 39–43.

а також відображають авторську суб'єктивну та емоційно забарвлену оцінку постаті учителя. Використовуючи різні схеми розподілу, трактуємо 20 виділених одиниць (*mediocre, good, superior, great, prime, true, school, average, brutal, modern, competent, important, high school, efficient, university, many, appointed, stupid, determined*) як відповідні характеристики особистості педагога. Серед перелічених одиниць виділяємо низку іменників, що вжиті на позначення прикметників у граматичній структурі афоризму: *school, high school, university*. Лексему “*many*” ідентифікуємо окремо як таку, що належить до класу неозначених прикметників. Інтерпретуємо зазначені лексеми з точки зору позначення ними рис характеру особистості. Так вітчизняний вчений Б.М. Теплов пропонує класифікувати риси характеру особистості на чотири групи (симптомокомплекси): *ставлення до інших людей / ставлення до себе / ставлення до праці / ставлення до речей*¹¹. Відповідно до першої підгрупи (*сталення до інших людей*) зараховуємо такі одиниці: *good (the best), great, prime, true, determined* та ін.; до другої групи (*ставлення до себе*) – *good, true, superior, brutal, stupid*; третя група (*ставлення до праці*) налічує такі одиниці: *superior, modern, competent, mediocre, average, school* та ін.; у четвертій групі (*ставлення до речей*) немає виділених характеристик для заповнення. Недоліком вважаємо той факт, що розглянута класифікація лексем як рис характеру за симптомокомплексами не задіє усі виділені одиниці, або ж їх можна рівнозначно зарахувати до кількох груп.

Вважаємо за доцільне запропонувати власну класифікацію, що ґрунтується на визначенні характеристик особистості педагога з точки зору зовнішнього спостерігача та власне самого учителя. Виділяємо 4 категорії, проте для мінімалізації співностей розподілу об'єднуємо їх за спільними ознаками у дві більш загальні категорії:

– *учень-особистість учителя* (до цієї категорії зараховуємо лексеми, що демонструють, як учень сприймає свого учителя та якими прикметниками можна охарактеризувати постать педагога через призму його оточення). Виділяємо ряд таких одиниць: *good (the best), great, prime, true, brutal, important, stupid, determined*. Наведемо кілька ілюстрацій: “*Experience is a brutal teacher, but you learn fast*” (*W. Nicholson*), “*A true teacher should penetrate to whatever is vital in his pupil, and develop that by the light and heat of his own intelligence*” (*Edwin Percy Whipple*), “*A good teacher is a determined person*” (*Gilbert Highet*);

– *професія-навчальний заклад* (класифікуємо прикметники, що стосуються професійної діяльності педагога, його належності до того

¹¹ Скрипченко О.В. Загальна психологія: підручник. Київ : А.П.Н., 1999. 461 с. URL: https://pidruchniki.com/11291002/psihologiya/providni_risi_harakteru

чи іншого навчального закладу). Сюди зараховуємо лексеми *mediocre, best, superior, great, prime, school, average, modern, competent, important, high school, efficient, university, appointed*. Розглянемо відповідні приклади ПА: “**School teachers** are probably the most ignorant and stupid class of men in the whole group of mental workers” (Henry Louis Mencken), “The task of **modern educator** is not to cut down jungles, but to irrigate deserts” (C.S. Lewis), “**The mediocre teacher** tells. **The good teacher** explains. **The superior teacher** demonstrates” (William A. Ward).

Підсумуємо, що усі компоненти кваліфікативної схеми [TEACHER є ТАКИЙ (якість)] репрезентовані класами прикметників відповідно до їх граматичної класифікації та власне розміщення в будові речення. Перевагою їх виокремлення із загальної структури афоризму є те, що вони якісно уточнюють та доповнюють модель комплексного тлумачення головного агенса ПА – учителя. Завдяки проаналізованим класифікаціям ми ідентифікуємо постать учителя (*teacher*) за базовими та найбільш частотними характеристиками, що вжиті авторами ПА для підсилення емоційно-психологічного ефекту на реципієнтів повідомлення. Як найчастотніші виділяємо дві лексеми: *good* (6) та *great* (5). Для прикладу: “**A good teacher is a determined person**” (Gilbert Highet), “**Failure is a great teacher**” (Steve Harvey). Зазначені прикметники “*good/great*” якісно доповнюють умовивід закладений в афоризмі. Завдяки такому уточненню характеристик суб’єктів краще розкривається позиція автора ПА (позитивне / негативне ставлення / шкала емоційного забарвлення та ін.).

2. Локативна схема [TEACHER існує ТАМ (місце)] уточнює розташування / місце, в якому здійснює свою педагогічну діяльність вчитель. У межах цього слоту виділяємо лише два компонент: *college, school*. Проілюструємо: “**Those who go to college** and never get out are called professors” (George Givot), “**Let’s reintroduce corporal punishment in the schools** and use it on the teachers” (P.J. O’Rourke). Виділені локативи лише контекстно зараховуємо до місця, де знаходиться/перебуває учитель, оскільки вони не відповідають запропонованій схемі предметного фрейму: відсутнє пряме відношення між агенсом [TEACHER] та поняттям, що позначає локатив [ТАМ (місце)]. Однак зазначимо, що в межах опрацьованого фактичного матеріалу англійських ПА виокремлюємо групу афоризмів, де агенсом повідомлення виступає навчальний заклад різного освітнього рівня: *public / private school, schoolhouse, college, campus, faculty, university*. Наведемо приклади: “**School** is not preparation for life, but school is life” (John Dewey), “**A university** is what a college becomes when **the faculty** loses interest in students” (John Ciardi). Локативи широко представлені у вибірці ПА, але вважаємо недоцільним у межах предметного фрейму

концепту *TEACHER* аналізувати розглянуті вище афористичні одиниці, оскільки вони потребують побудови окремих фреймових структур.

Посесивний фрейм встановлює міжпросторовий зв'язок між власником (owner / proprietor / possessor) та власністю (property / possession) за допомогою зв'язки “*мати / має – to have / has*”. Зображуємо цей фрейм у вигляді трьох слотів:

– афірмативного [*TEACHER* (власник) має *ХТОСЬ/ЩОСЬ* (власність)];

– заперечного [*TEACHER* (власник) немає *ХТОСЬ/ЩОСЬ* (власність)];

– зворотного [*ХТОСЬ* (власник) має *TEACHER* (власність)].

У межах перелічених слотів учитель (*teacher*) володіє / не володіє матеріальною/інтелектуальною власністю, або ж сам виступає у ролі власності, якою володіє інший суб'єкт висловлювання (схема зворотного слоту). Таким чином, відносини власності реалізуються через об'єкти та суб'єкти власності. Під *об'єктами* розуміємо все те, що можна привласнити/відчужити (матеріальні та нематеріальні предмети), а під *суб'єктами* – індивіди (фізичні особи), що вступають між собою у відносини в процесі привласнення¹². Отже, суб'єктом власності відповідно до схеми компаративного фрейму виділяємо фізичну особу – *учителя (teacher)*, а також низку одиниць, що визначені нами як базові лексеми для наповнення слотів таксономічного фрейму. На основі опрацьованих ПА виділяємо 16 одиниць (об'єктів власності), якими володіє учитель, а саме: *a right, a task, an influence, a pupil, pupils, a subject, a theory, thousands of people, lessons, a listener, pockets, classroom supplies, an opinion, values, commitments, an intelligence*. Перелічені одиниці виокремлені нами на основі наявності однієї з трьох ознак: 1) позначення в афоризмі прямої приналежності об'єкта до суб'єкта (дієслово *мати/володіти – to have*); 2) застосування присвійного займенника (*his, your* та ін.); 3) вживання автором присвійної форми або ж родового відмінку англійських іменників (*possessive's / genitive case*), що демонструє приналежність певного об'єкта до особи / передає процес володіння цим предметом. Наведемо відповідні приклади: “*A true teacher should penetrate to whatever is vital in his pupil...*” (*Edwin Percy Whipple*), “*A teacher affects eternity; he can never tell where his influence stops*” (*Henry Adams*), “*The teacher's task is not to implant facts but to place the subject to be learned in front of the learner...*” (*Nathan M. Pusey*), “*No teacher has a right to withdraw it from anyone who asks for it*” (*Abraham Heschel*).

¹² Ларионова И.К. Экономическая теория: учебник. Москва : Дашков и К, 2013. 408 с. URL: https://stud.com.ua/3355/politekonomiya/ekonomichna_teorija

Пропонуємо власну класифікацію об'єктів/суб'єктів власності, що розподіляє перелічені вище 16 лексичних одиниць на групи (об'єкти власності), що мають суміжні характеристики (є предметами матеріальної/інтелектуальної власності). Виділяємо такі групи та підгрупи класифікації:

- живі об'єкти (*a pupil, pupils, thousands of people, a listener*);
- об'єкти матеріальної власності (*pockets, classroom supplies*);
- об'єкти інтелектуальної власності (*a task, a subject, a theory, lessons, an opinion*), що включають підгрупи:

а) суспільні навички (*a right, values, commitments*);

б) особистісні навички (*an influence, an intelligence*).

Три базові групи об'єктів власності акумулюють різну кількість лексичних одиниць. До групи *об'єктів інтелектуальної власності* зараховуємо дві підгрупи (*суспільні/особистісні навички*). Такого роду розподіл, на нашу думку, краще розкриває розуміння цих одиниць відповідно до афірмативного/заперечного слотів компаративного фрейму. Кількісне наповнення групи *об'єктів інтелектуальної власності* становить більшість виділених одиниць (12 лексем). Отже, можемо стверджувати, що учитель як один із головних суб'єктів англійських ПА, насамперед, володіє нематеріальними об'єктами, тобто такими, що належать до виду приватної духовно-інтелектуальної власності, а саме: інформаційні ресурси та продукти¹³ (*a task, a subject, a theory, lessons, a right, an intelligence* та ін.). Виокремлені загалом 16 одиниць акумулюють багатогранне бачення тих предметів, якими послуговується учитель у своїй повсякденній та професійній діяльності як власник, а також як їх творець.

Схема ж зворотного слоту [ХТОСЬ (власник) має TEACHER (власність)] репрезентує зміну позиції власника та власності в афоризмі, дає змогу розглядати постать учителя уже не як головного суб'єкта (агенса), а як один із живих об'єктів володіння. Проілюструємо: “*I am lucky I had some teachers who saw something in me*” (*Ann Bancroft*), “*If you have a teacher, you never stop being a student*” (*Elisabeth Rohm*). Таким чином, суб'єктами власності тут виступають не конкретні особи, а особові займенники (*I / You*), що встановлюють зв'язок між живим об'єктом власності (*a teacher*) за допомогою дієслова зв'язки «*мати – to have*» у часовій формі Present / Past Simple відповідно. Зазначимо, що, на нашу думку, така зворотна форма компаративного фрейму краще розкриває постать учителя з позиції її сприйняття іншими людьми.

¹³ Ларионова И.К. Экономическая теория: учебник. Москва : Дашков и К, 2013. 408 с. URL: https://stud.com.ua/3355/politekonomiya/ekonomichna_teorija

Отже, посесивний фрейм концепту *TEACHER* представлений лексичними одиницями на позначення як живої, так і неживої природи, матеріальних та нематеріальних предметі /цінностей. Лексичне наповнення груп запропонованої класифікації є досить нерівномірним, що дає нам права виділити одну групу як базову (група *об'єктів інтелектуальної власності*) в межах посесивного фрейму.

Відношення виконавця дії (агенса) до об'єкта (пацієнса) відтворює **акціональний фрейм**. У центрі його уваги знаходиться взаємодія одного предмета з іншими, що поєднуються за допомогою дієслів, що позначають певну дію/вплив – агенс «*діє / робить*». Залежно від характеру взаємодії цих предметів вони набувають різні семантичні ролі: *агенс, пацієнс, адресат, бенефактив* та ін¹⁴. Відповідно до проаналізованих англійських ПА в межах акціонального фрейму виділяємо два слоти з відповідним наповненням схем дій:

- *афірмативний слот*:
- [TEACHER (агенс) діє на ХТОСЬ/ЩОСЬ (пацієнс/об'єкт)];
- [TEACHER (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)];
- [TEACHER (агенс) діє];
- [TEACHER (агенс) діє для/через ЩОСЬ (ціль)];
- [TEACHER (агенс) діє з ЩОСЬ (інструмент)];
- *зворотний слот*:
- [ХТОСЬ (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)].

Аналіз фактичного матеріалу дає нам право виділити й різні часові форми (темпоративи), що вжиті авторами ПА. Найчастотнішими в межах акціонального фрейму є афоризми з використанням форми теперішнього часу (Present Indefinite), що становить близько 80% вибірки для концепту *TEACHER*. Виділяємо й ряд англійських афоризмів, відтворених із застосуванням форм минулого/майбутнього часу (Past Simple / Future Simple), що в процентному відношенні налічують 17% та 3% відповідно. Вважає за доцільне виділити й низку афоризмів, що характеризуються використанням умовних конструкцій та модальних дієслів. Проте їх частка становить лише 8% від загальної кількості ПА в межах фактичного матеріалу досліджуваного концепту. Наведемо приклади ПА із застосуванням зазначених конструкцій: “*If we retrench the wages of the schoolmaster, we must raise those of the recruiting sergeant*” (Edward Everett), “*We can teach a lot of things, but if the teacher can't relate to by talking to a group of friendly students, he will never be a competent teacher*” (William Glasser), “*A true teacher should*

¹⁴ Грушак О.М. Акціональний фрейм англійського концепту *Life*. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2019. Вип. 6(74). С. 15–18.

penetrate to whatever is vital in his pupil...” (Edwin Percy Whipple). Зупинімося детальніше на перелічених вище схемах дій акціонального фрейму.

1. Схема контактної дії [TEACHER (агенс) діє на ХТОСЬ/ЩОСЬ (пацієнс/об’єкт)] відтворює зв’язок між агенсом (учитель) та пацієнсом (іншим об’єктом/суб’єктом впливу). Цей фізичний, або ж ментальний, зв’язок утворюється завдяки використанню відповідних мовних одиниць (дієслів направленої/ненаправленої дії), наприклад: *make, affect, educate, inspire, suggest* та ін. Наведемо кілька ілюстрацій ПА: “*Man forms and educates the world, but woman educates man*” (Julie Burrow), “*The teacher is one who makes two ideas grow where only one grew before*” (Elbert Hubbard), “*A teacher affects eternity..*” (Henry Adams), “*One good teacher in a lifetime may sometimes change a delinquent into a solid citizen*” (Philip Wylie). Серед лексем, що вжиті авторами афоризмів на позначення пацієнса, виділяємо як живі [ХТОСЬ (пацієнс) – *a man / a delinquent* та ін.], так і неживі предмети [ЩОСЬ (пацієнс) – *the world / the eternity* та ін.], що лише підкреслює багатогранність та необмеженість педагогічного впливу.

2. Схема контактної дії [TEACHER (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)] репрезентує спрямовану дію учителя (агенса), що націлена на нього ж самого. Проілюструємо: “*A teacher is one who makes himself progressively unnecessary*” (Thomas Carruthers), “*If a teacher does not involve himself, his values, his commitments in the course of discussion, why should the students?*” (Paul Wellstone). Звернення дії агенса на себе вербалізується за допомогою зворотних займенників (*reflexive pronouns*). Застосування такої схеми автором афоризму, на нашу думку, відображає позитивні або ж негативні зміни в розвитку учителя-педагога, що стає можливим через процес саморозвитку/самоосвіти.

3. Схема безконтактної дії [TEACHER (агенс) діє] відтворює вплив агенса, але опускає у структурі висловлювання пацієнса. Наприклад: “*The mediocre teacher tells. The good teacher explains. The superior teacher demonstrates. The great teacher inspires*” (William W. Ward), “*The educator must above all understand how to wait*” (Ellen Key). Так, у запропонованих афоризмах відсутня друга частини контактної схеми дії із зазначенням пацієнса – [ХТОСЬ/ЩОСЬ (суб’єкт/об’єкт)]. Дії агенса (*teacher*) репрезентовані мовними одиницями, що виступають дієсловами ненаправленої дії, як, наприклад, дієслова мовлення (*tell, explain*) / дієслова соціальних відношень (*explain, demonstrate*) та ін.

4. Схема дії [TEACHER (агенс) діє для/через ЩОСЬ (ціль)] відтворює уже розглянуту вище схему контактної дії, оскільки тут зазначені як агенс, так і пацієнс, що зазнає впливу. Відмінністю цієї схеми є використання маркерів стимулу, що відображають у

контекстному тлумаченні афоризму ціль, що мотивує агенса (*teacher*) до здійснення тієї чи іншої дії. Наприклад: “*As they work hard for our children, American’s teachers often reach into their own pockets to make sure they have the best classroom supplies*” (John Warner), “*This is at the heart of all good education, where the teacher asks students to think and engages them in encouraging dialogues, constantly checking for understanding and growth*” (William Glasser). Зазначимо, що мета, якої хоче досягти учитель, у цих двох афоризмах відрізняється. У першому висловлюванні ціллю здійснення впливу вважаємо матеріальне (дидактичне) забезпечення навчального процесу, а у другому – інтелектуальний розвиток / формування особистості. Проте їх взаємозв’язок демонструє дві невід’ємні сторони навчального процесу.

5. Схема дії [TEACHER (агенс) діє з ЩОСЬ (інструмент)] відтворює контактну схему дії із зазначенням відповідних явищ/предметів, що виступають «*інструментами*» учительського впливу. Ця схема характеризується використанням формального мовного маркера – сирконстанта (представлений в афоризмі як «*інструмент*» впливу)¹⁵. Проілюструємо “*A true teacher should penetrate to whatever is vital in his pupils and develop that by the light and heat of his own intelligence*” (Edwin Percy Whipple), “*Teachers can change lives just the right mix of chalk and challenges*” (Joyce Meyer), “*The dream begins with a teacher who believes in you, who tugs and pushes and leads you to the next plateau, sometimes poking you with a sharp stick called 'truth'*” (Dan Rather). Під «*інструментами*» розуміємо не окремі лексеми, що позначають об’єкти неживої природи, а словосполучення/цілі частини судження, що слугують цілісним доповненням ПА для правильного тлумачення авторської думки.

6. Схема зворотної контактної дії [ХТОСЬ (агенс) діє на TEACHER (пацієнс)] демонструє той факт, що *TEACHER* може бути не лише агенсом, але й пацієнсом у межах афоризму, тобто також зазнавати зовнішнього впливу. Наведемо приклади: “*They might reintroduce corporal punishment in the schools and use it on the teachers*” (P.J. O’Rourke), “*Students rarely disappoint teachers...*” (Sidney Hook). Під роллю агенса вжиті лексичні одиниці: *they, students, I, we*. Зазначимо, що наповненням зворотної схеми дії виступають лише кілька афористичних одиниць.

У розглянутих вище слотах акціонального фрейму вплив агенса (*TEACHER*) спрямований на різнопланові суб’єкти/об’єкти (пацієнси).

¹⁵ Грушак О.М. Акціональний фрейм англomовного концепту Life. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2019. Вип. 6(74). С. 15–18.

Ідентифікує в ролі агенса ще й інші суб'єкти педагогічного процесу (схема зворотної контактної дії). Акціональний фрейм найчастіше об'єктивується у схемі контактної дії [TEACHER (агенс) діє на ХТОСЬ/ЩОСЬ (пацієнс/об'єкт)], а найменш репрезентативною вважаємо схему дії [TEACHER (агенс) діє з ЩОСЬ (інструмент)]. Для позначення зв'язку між агенсом (TEACHER) та пацієнсом нами виокремлено спектр дієслів, що належать до різних лексико-семантичних груп: *to have, to teach, to believe, to be, to involve, to work, to develop, to reach, to educate* та ін. За результатами аналізу фактичного матеріалу вважаємо, що слоти акціонального фрейму демонструють найбільшу варіативність вербального наповнення та є найбільш чисельним.

ВИСНОВКИ

Таким чином, доходимо висновку, що в сучасній англійській мові концепт є відкритою системою, а його складові частини взаємодіють та формують складну фреймову структуру. Об'єктивована в англійській мові педагогічних афоризмах фреймова модель концепту TEACHER є структурованою у вигляді п'яти базових фреймів: предметного, таксономічного, посесивного, компаративного, таксономічного та акціонального. Кожен із цих фреймів включає розгалужену сітку слотів, що взаємодіють між собою, оскільки характеризують сталу кількість педагогічних афористичних одиниць у межах розвідки. Аналіз фактичного матеріалу показав, що найбільш поширеним із виділених фреймів є таксономічний фрейм, що налічує 29 лексичних одиниць. Усі вони у комплексі формують запропоновану нами *Рольову структуру особистості Учителя* в англійській мові афористичній літературі. Особливістю будови таксономічного фрейму вважаємо наявність зворотної схеми [ЩОСЬ/ХТОСЬ (об'єкт/індивід) є TEACHER (роль)], що якісно та кількісно доповнює спектр тлумачення досліджуваного концепту. Складники компаративного фрейму репрезентують зіставлення ролі агенса (учителя) з іншими об'єктами дійсності, тим самим доповнюють *Рольову структуру особистості Учителя*, але будова фрейму потребує подальшого кількісного наповнення. У межах локативної схеми предметного фрейму концепту TEACHER виділяємо лише 2 лексеми (*college, school*), що дають змогу охарактеризувати локативи, в яких існує/працює учитель. Складники кваліфікативної схеми предметного фрейму описують постать педагога завдяки кількісному складу класифікації домінантних характеристик особистості учителя, що включає дві базові категорії: *учень–особистість учителя* та *професія–навчальний заклад*. Завдяки запропонованій класифікації ідентифікуємо постать учителя (*teacher*)

за базовими характеристиками та виділяємо найчастотніші з них, а саме: *good* (6) та *great* (5). Посесивний фрейм концепту *TEACHER* розподіляє лексичні одиниці, що позначають об'єкти власності на предмети як живої, так і неживої природи. Серед виокремлених трьох груп як базову та найчисельнішу позначаємо групу *об'єктів інтелектуальної власності* (включає 12 одиниць із виділених загалом 16). Сюди зараховуємо інформаційні ресурси/продукти, якими володіє учитель: *a task, a subject, a theory, lessons, a right, an intelligence* та ін. Акціональний фрейм реалізується в схемах дій афірмативного та зворотного слотів. Найчастіше цей фрейм об'єктивується у схемі контактної дії [TEACHER (агенс) діє на ХТОСЬ/ЩОСЬ (пацієнс/об'єкт)], що транслює вплив агенса (учителя) на інші суб'єкти/об'єкти педагогічного процесу. У межах цього фрейму наявні додаткові аргументні ролі (ціль, сирконстант), що схематично відображені у схемах дій афірмативного слоту. Вербальне наповнення фреймової моделі концепту *TEACHER* представлено варіативністю дієслівної лексики, що належить до різних лексико-семантичних класів.

Зазначимо й той факт, що встановлене кількісне наповнення досліджуваної фреймової структури потребує подальшого доопрацювання з можливістю додавання нових лексичних одиниць до складників класифікації кожного з п'яти фреймів. На нашу думку, це дасть змогу розширити окреслені межі представленої логіко-семіотичної моделі та якнайповніше описати постань педагога в англійській афористиці. Подальше дослідження багатоаспектного концепту *TEACHER* в сучасній англійській мові має значні **перспективи** стосовно розширення спектру методів дослідження, ґрунтовнішого розгляду усіх його складників із точки зору когнітивної лінгвістики, а також укладання генералізованої логіко-семіотичної моделі на основі зіставлення концептів *TEACHER / MAESTRO / УЧИТЕЛЬ* в англійській/італійській/українській мовах відповідно.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена побудові фреймової моделі концепту *TEACHER* на основі англійських педагогічних афоризмів як ключових різновидів наявних тематичних класифікацій афоризмів. У запропонованій розвідці розглянуто походження власне поняття *teacher* та здійснено огляд сучасних англійських лексикографічних джерел щодо широти тлумачення цієї лексеми в межах запропонованої розвідки. Для дескрипції концепту *TEACHER* та побудови його фреймової моделі послуговуємось у роботі типологією фреймів С.А. Жаботинської, що включає п'ять базових фреймів: *предметний, таксономічний, посесивний, компаративний, таксономічний та акціональний*.

Лексичне наповнення кожного з зазначених фреймів формує відповідні афірмативні/заперечні, або ж зворотні схеми слотів, що демонструють відмінності щодо їх якісного та кількісного складу. Вербальне наповнення фреймової моделі репрезентує варіативність дієслівної лексики, що належить до різних лексико-семантичних класів. Аналіз фактичного матеріалу показав, що таксономічний фрейм характеризується найбільшою частотою серед виділених фреймів, оскільки налічує аж 29 лексичних одиниць. Усі вони в комплексі формують *Рольову структуру особистості Учителя*, що відтворює багатоаспектність тлумачення постаті учителя в англійській афористичній думці. У перспективі вбачається створення генералізованої логіко-семіотичної моделі на основі зіставлення концептів *TEACHER* / *MAESTRO* / *УЧИТЕЛЬ* в англійській/італійській/українській мовах відповідно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушак О.М. Акціональний фрейм англомовного концепту Life. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2019. Вип. 6(74). С. 15–18.
2. Грушак О.М. Предметний фрейм концепту LIFE в англомовній афористиці. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 39–43.
3. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкаського університету. Сер. філол. науки*. 1998. Вип. 11. С. 12–25.
4. Ларионова И.К. Экономическая теория : учебник. Москва : Дашков и К, 2013. 408 с. URL: https://stud.com.ua/3355/politekonomiya/ekonomichna_teoriya (дата звернення: 25.04.2020)
5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007. 656 с.
6. Скрипченко О.В. Загальна психологія : підручник. Київ : А.П.Н., 1999. 461 с. URL: https://pidruchniki.com/11291002/psihologiya/providni_risi_harakteru (дата звернення: 20.04.2020)
7. An Etymological Dictionary of Modern English. URL: <https://www.etymonline.com/word/teach> (дата звернення: 05.04.2020)
8. Cambridge International Dictionary of English. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/teacher> (дата звернення: 25.03.2020)
9. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/teacher> (дата звернення: 25.03.2020)
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.lexico.com/definition/teacher> (дата звернення: 25.03.2020)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Aphorisms for Learners and Teachers. URL: <https://faculty.chass.ncsu.edu/slatta/hi216/aphorisms.htm> (дата звернення: 25.04.2020)
2. Brainy quote. Teacher quotes. URL: <https://www.brainyquote.com/topics/teacher-quotes> (дата звернення: 28.04.2020)
3. Goodreads. Quotes. URL: https://www.goodreads.com/search?utf8=%E2%9C%93&q=teacher&search_type=quotes (дата звернення: 29.04.2020)
4. The most extensive collection of quotations. URL: http://www.giga-usa.com/quotes/topics/teachers_t001.htm (дата звернення: 30.04.2020)
5. Teach thought. Best quotes about teachers. URL: <https://www.teachthought.com/pedagogy/great-best-quotes-about-teaching/> (дата звернення: 29.04.2020)
6. Quote Ambition. Teacher quotes and sayings. URL: <http://quoteambition.com/teacher-quotes-sayings/> (дата звернення: 29.04.2020)

Information about the author:

Sorochynska I. R.,

4th year PhD Student at the Department of Applied Linguistics,
Comparative Linguistics and Translation
of the Faculty of Foreign Philology
National Pedagogical Dragomanov University
9, Pyrogova str., Kyiv, 01601, Ukraine